

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius,
tel. +370 626 22 252, el. p. info@am.lt, https://am.lrv.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Lietuvos Respublikos Žemės ūkio rūmams	2025-06-20	Nr. D8(E)-2569
Kopija	Į 2025-03-10	Nr. 1.01-0114
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai		
Vyriausybės atstovų įstaigai	2025-03-12	S-1102
Lietuvos savivaldybių asociacijai		

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO RŪMŲ KREIPIMOSI

Susipažinome su Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos 2025 m. kovo 12 d. raštu Nr. S-1102 „Dėl Lietuvos Respublikos Žemės ūkio rūmų kreipimosi“ persiūstame Lietuvos Respublikos Žemės ūkio rūmų 2025 m. kovo 10 d. rašte Nr. 1.01-0114 „Dėl netinkamo ir pareiškėjų teises pažeidžiančio poįstatyminio teisės akto taikymo“ (toliau – ŽŪR raštas) nurodytais argumentais ir išnagrinėjome ŽŪR rašte pateiktus pasiūlymus dėl Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų ir komunalinėms atliekoms nepriskiriamų buityje susidarantių atliekų tvarkymą (toliau – rinkliava ar įmoka) dydžio nustatymo taisyklių¹ (toliau – Taisyklės) 18 ir 25 punktu, 18.1 ir 25.1 papunkčių pakeitimo (toliau – ŽŪR siūlymas).

Atkreipiame dėmesį, kad įstatymai, Vyriausybės nutarimai, Aplinkos ministerijos nuostatai² nesuteikia teisės ir įgaliojimų Aplinkos ministerijai aiškinti įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas, jų taikymą ar interpretavimą, nagrinėti ir vertinti konkrečias situacijas ir asmenų skundus dėl savivaldybės administravimo subjektų veiksmų (neveikimo) ar priimtų administracinių sprendimų. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir Konstitucinio Teismo nutarimuose įtvirtintas tiesioginis įgaliojimų nustatymas, t. y. kiekviena institucija gali atlikti tik įstatymų ir kitų teisės aktų jai pavestas atitinkamos srities valstybės valdymo ar kitas funkcijas, įgyvendinti valstybės politiką konkrečioje srityje. Valstybės valdžios institucijos negali savarankiškai viena iš kitos perimti įgaliojimų, jų perduoti ar atsakyti, todėl Aplinkos ministerija negali vykdyti funkcijų srityse, kurios priskirtos kitų institucijų kompetencijai, ar duoti privalomų nurodymų kitoms valstybės ar savivaldybių institucijoms.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, ir į Aplinkos ministerijai įstatymais ir kitais teisės aktais priskirtas funkcijas bei atsakomybę atliekų tvarkymo srityje, pažymime, kad toliau teikiame tik Aplinkos ministerijos nuomonę³ dėl ŽŪR siūlymo, kuri grindžiama valstybės institucijų rengiamais ir tvirtinamais teisės aktais, reglamentuojančiais atliekų tvarkymo sritį, bet ne savivaldybių teisės aktais ir jų priimamais individualiais administraciniais sprendimais.

Atkreiptinas dėmesys, kad komunalinių atliekų tvarkymo regionų (toliau – regionai), kuriems Valstybinė energetikos reguliavimo taryba patvirtino pirmąją komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos regioninę kainą, savivaldybės, nustatydamos rinkliavos ar įmokos dydžius, vadovaujasi

¹ Patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 711 „Dėl Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų ir komunalinėms atliekoms nepriskiriamų buityje susidarantių atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių patvirtinimo“.

² Patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 22 d. nutarimu Nr. 1138 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo“.

³ Aplinkos ministerija nėra įgaliota formuluoti teisės normų aiškinimo ir taikymo taisykles, todėl šiame rašte išdėstyta Aplinkos ministerijos nuomonė nelaikytina oficialiu teisės aiškinimu.

nauja Taisyklių redakcija⁴, likusios savivaldybės iki regioninių kainų patvirtinimo vadovaujasi ankstesne Taisyklių redakcija⁵. ŽŪR pasiūlymas pateiktas dėl naujos Taisyklių redakcijos.

Pagal Atliekų tvarkymo įstatymą⁶ rinkliavos ar įmokos dydžių tvirtinimas priskirtas išimtinai savivaldybių taryboms. Rinkliavos ar įmokos dydžiai apskaičiuojami ir patvirtinami, vadovaujantis be kita ko Taisyklėmis, savivaldybių rinkliavos ar įmokos dydžio nustatymo teisės aktais, paslaugos kainodaroje taikomais solidarumo, proporcingumo, nediskriminavimo, sąnaudų susigrąžinimo, skaidrumo principais ir atliekų tvarkymo srityje taikomu principu „teršėjas moka“⁷. Taisyklėse nustatyti bendrieji rinkliavos ar įmokos dydžio nustatymo reikalavimai⁸, o konkretūs savivaldybės specifika atliepiantys reikalavimai nustatomi savivaldybių rinkliavos ar įmokos dydžio nustatymo teisės aktuose.

Nustatant rinkliavos ar įmokos dydžius pirmiausia pagal Taisyklių II skyriaus nuostatas prognozuojamos kitų kalendorinių metų rinkliavos ar įmokos dalies, kurią skaičiuoja savivaldybės, būtiniosios sąnaudos. Vėliau, vadovaudamasi Taisyklių III skyriaus nuostatomis, savivaldybės paskirsto būtinąsias sąnaudas į pastoviąsias ir kintamąsias bei prideda prie jų atitinkamai regioninio atliekų tvarkymo centro komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos (reguliuojamos veiklos), teikiamos konkrečiai savivaldybei, pastoviąsias ir kintamąsias sąnaudas, kurių pagrindu buvo nustatomos regioninės kainos. Žinodamos bendrą kitų metų būtinųjų sąnaudų sumą, savivaldybės paskirsto ją savivaldybės teritorijoje esantiems nekilnojamojo turto objektams⁹, kurie, vadovaujantis nekilnojamojo turto objektų rūšių sąrašu¹⁰, kuri pagal Atliekų tvarkymo įstatymo 30¹ straipsnio 2 dalį nustato aplinkos ministras (toliau – Sąrašas), savivaldybės tarybos sprendimu iš anksto suskirstomi į kategorijas pasirinktinai pagal nekilnojamojo turto objektų rūšis, įvertinus nekilnojamojo turto objekto paskirtį, plotą, nekilnojamojo turto objektuose vykdomą ekonominę veiklą, tai, kokia (individuali arba kolektyvinė) atliekų surinkimo priemonė priskirta nekilnojamojo turto objektui, ar nekilnojamojo turto objekte gyvenantys asmenys kompostuoja namų ūkiuose susidarantias biologines atliekas jų susidarymo vietoje (toliau – nekilnojamojo turto objektų kategorija)¹¹. Bendrai kitų metų būtinųjų sąnaudų sumai paskirstyti kiekvienos kategorijos nekilnojamojo turto objektams savivaldybės pasirenka po vieną kriterijų iš Taisyklių 18.1–18.5 papunkčių ir po vieną kriterijų iš 24.1–24.3 papunkčių arba 25.1–25.4 papunkčių.

2023 m. sprendžiant žemės ūkio subjektų iškeltą problemą dėl žemės ūkio ir sandėliavimo paskirties pastatų perteklinio apmokestinimo rinkliava ar įmoka, Taisyklių 18.1 ir 25.1 papunkčiuose buvo nustatyta išimtis, kad nustatant rinkliavos ar įmokos dydį, t. y. paskirstant būtinąsias sąnaudas „*pastatams, naudojamiems galvijams, gyvuliams, paukščiams auginti (kiaulidėms, karvidėms, arklidėms, veršidėms, paukštidėms ir kitiems kitos (fermų) paskirties pastatams), žemės ūkiui tvarkyti skirtiems pastatams (svirnamams, angaramams, garažams ir kitiems kitos (ūkio) paskirties pastatams), sandėliavimo paskirties pastatams, lengvųjų automobilių garažams, esantiems namų valdoje arba po daugiabučiais gyvenamaisiais namais, ir automobilių saugykloms, esančioms po daugiabučiais gyvenamaisiais namais*“ (toliau – pastatai, kuriems taikoma išimtis), „ploto“ kriterijus nebetaikomas.

Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Taisyklės pastatų, kuriems taikoma išimtis, savivaldybėms net ir neturint galimybės panaudoti „ploto“ kriterijaus paskirstant bendrą kitų metų būtinųjų sąnaudų sumą konkrečios kategorijos nekilnojamojo turto objektams, nekilnojamojo turto objekto „plotas“

⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. spalio 25 d. nutarimo Nr. 807 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimo Nr. 711 „Dėl Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ redakcija.

⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 681 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimo Nr. 711 „Dėl Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ redakcija).

⁶ Atliekų tvarkymo įstatymo 30² straipsnio 10 dalis.

⁷ Atliekų tvarkymo įstatymo 30² straipsnio 1, 3 dalys.

⁸ Taisyklių 1 punktą.

⁹ Taisyklių 18, 24, 25 punktai.

¹⁰ Nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. D1-150 „Dėl Nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašo patvirtinimo“.

¹¹ Taisyklių 13 punktą.

savivaldybių gali būti įvertinamas **suskirstant nekilnojamojo turto objektus į nekilnojamojo turto objektų kategorijas**. Atitinkama Taisyklių nuostata¹² leidžia įvertinti kiekvieną konkrečiai kategorijai priskirtiną nekilnojamojo turto objektą pagal jo plotą, kad tiek mažo, tiek didelio ploto nekilnojamojo turto objektų savininkų ar jų įgaliotų asmenų mokamos rinkliavos ar įmokos sumos nebūtų vienodos. Savivaldybės gali skirtingo ploto pastatus priskirti skirtingoms nekilnojamojo turto objektų kategorijoms (pvz., nuo 100 m² iki 500 m², nuo 501 m² iki 1000 m² ir t. t.), kurioms savivaldybės gali nustatyti atitinkamus rinkliavos ar įmokos dydžius, užtikrinamos, kad, pvz., 100 m² sandėlio savininkui rinkliavos ar įmokos suma nebūtų priskaičiuojama tokia pat, t. y. pagal tokį pat rinkliavos ar įmokos dydį, kaip 1000 m² sandėlio savininkui.

Atsižvelgiant į tai, vertintina, kad ŽŪR siūlymui negali būti pritarta, kadangi pagal jį pastatams, kuriems taikoma išimtis:

1. nebus taikomas nei vienas iš Taisyklių 18.1–18.5 papunkčiuose nustatytų būtinųjų pastoviųjų sąnaudų paskirstymo kriterijų, kas reikštų, kad pastovioji rinkliavos ar įmokos dalis jiems negalės būti nustatyta;

2. nebus taikomas nei vienas iš Taisyklių 25.1–25.4 papunkčiuose nustatytų būtinųjų kintamųjų sąnaudų paskirstymo kriterijų, kas reikštų, kad kintamoji rinkliavos ar įmokos dalis pastatams, kuriems taikoma išimtis, kai jų savininkai ar jų įgalioti asmenys naudojami kolektyvinėmis atliekų surinkimo priemonėmis (tai yra neturi tik šiam konkrečiam nekilnojamojo turto objektui naudotis priskirtos konteinerių aikštelės), negalės būti nustatyta;

3. pagal Taisyklių 24.1–24.3 papunkčius rinkliavos ar įmokos kintamoji dalis galėtų būti nustatyta tik tuo atveju, jei minėtų pastatų savininkai ar jų įgalioti asmenys naudojami individualiomis atliekų surinkimo priemonėmis arba kolektyvinėmis atliekų surinkimo priemonėmis, kai konkrečios kategorijos nekilnojamojo turto objektams priskirta įrengta konteinerių aikštelė, kuria naudotis gali tik tos kategorijos nekilnojamojo turto objektų, kuriems priskirta ši konteinerių aikštelė, savininkai ar jų įgalioti asmenys.

Darytinos išvados, kad ŽŪR siūlymas:

1. prieštarauja Taisyklių 15 punkto nuostatoms, kad „Pastovioji įmokos dalis nustatoma visiems nekilnojamojo turto objektų, nurodytų Sąraše, savininkams arba kitiems Atliekų tvarkymo įstatymo 30¹ straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims (toliau – įgalioti asmenys). Pastovioji įmokos dalis nustatoma pagal įmokos pastoviąją dedamąją ir vieną iš Taisyklių 18.1–18.5 papunkčiuose nurodytų pastoviųjų sąnaudų paskirstymo kriterijų (nustatant pastoviąją įmokos dalį ir įmokos pastoviąją dedamąją taikomas toks pat kriterijus, pasirinktas iš Taisyklių 18.1–18.5 papunkčiuose nurodytų kriterijų)“.

2. neatitinka Taisyklių 16 punkte nustatytų pastoviosios rinkliavos ar įmokos dalies nemokėjimo pagrindų, kadangi pagal minėto Taisyklių punkto nuostatą „pastoviosios įmokos dalies nemoka nekilnojamojo turto objektų, registruotų Nekilnojamojo turto registre, savininkai ar jų įgalioti asmenys, kurių nekilnojamojo turto objekte yra įvykusi ir (ar) nepašalinta statinio avarija arba statinių naudojimą sustabdė statinio naudojimo priežiūrą atliekantis viešojo administravimo subjektas vadovaudamasis Statybos įstatymo nuostatomis, arba nekilnojamojo turto objektų, registruotų Nekilnojamojo turto registre, savininkai ar jų įgalioti asmenys, kurie negali naudotis nekilnojamojo turto objektu dėl įstatymų arba teismo sprendimu apribotos nuosavybės teisės į šį nekilnojamojo turto objektą“.

3. Jeigu pastatų, kuriems taikoma išimtis, savininkai ar jų įgalioti asmenys naudojami kolektyvinėmis atliekų surinkimo priemonėmis (tai yra neturi tik šiam konkrečiam nekilnojamojo turto objektui naudotis priskirtos konteinerių aikštelės), prieštarauja Taisyklių 22 punkto nuostatoms, kad kintamosios rinkliavos ar įmokos dalies nemoka tik nesinaudojimą tam tikrą laiką nekilnojamojo turto objektų deklaravę ir įrodę nekilnojamojo turto objektų savininkai arba jų įgalioti asmenys.

4. Yra nepagrįstas ir diskriminacinis kitų visuomenės grupių atžvilgiu. Jei pastatų, kuriems taikoma išimtis, savininkams ar jų įgaliotiems asmenims būtų suteikta teisė nemokėti visos rinkliavos ar įmokos arba jų pastoviosios dalies, kiti gyventojai ir verslo subjektai turėtų padengti visas susijusias neapmokėtas sąnaudas. Tai pažeistų teisingumo ir sąžiningumo principus, sukurtų privilegijas tam tikrai visuomenės grupei ir galėtų pakenkti visų savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo sistemų stabilumui ir efektyvumui. Vertintina, kad ŽŪR siūlymas paveiktų rinkliavos ar įmokos dydžius kitiems atliekų turėtojams, kadangi sumos, kurios nebus sumokėtos pastatų, kuriems

¹² Taisyklių 13 punktas.

taikoma išimtis, savininkų ar jų įgaliotų asmenų, turės būti perkeltos kitiems atliekų turėtojams, taip pažeidžiant teisingumo, solidarumo ir teisėtų lūkesčių principus.

Papildomai informuojame, kad, reaguodama į pasikartojančius žemės ūkio subjektų skundus dėl savivaldybių jiems nepagrįstai priskaičiuojamų rinkliavos ar įmokos sumų, Aplinkos ministerija 2025 m. kovo 27 d. raštu Nr. D8(E)-1285 „Dėl vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų ir komunalinėms atliekoms nepriskiriamų buityje susidarančių atliekų tvarkymą dydžio nustatymo žemės ūkio veiklą vykdančiams subjektams“ (toliau – Aplinkos ministerijos raštas) pateikė savivaldybėms nuomonę dėl teisinio reguliavimo nuostatų taikymo nustatant rinkliavos ar įmokos dydžius žemės ūkio ir sandėliavimo paskirties pastatų savininkams ar jų įgaliotiems asmenims. Aplinkos ministerijos rašte taip pat nurodyta:

„Pažymime, kad galiojantis teisinis reglamentavimas suteikia savivaldybėms galimybę pritaikyti tiek komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, tiek rinkliavos ar įmokos dydžio nustatymo reikalavimus prie vietos specifikos. Manome, kad žemės ūkio veiklą vykdančių subjektų keliama problematika dėl jiems priskaičiuojamų rinkliavos ar įmokos sumų, gali būti sprendžiama vietos savivaldos lygmeniu, savivaldybėms peržiūrint savivaldybių tarybų tvirtinamas rinkliavos ar įmokos skaičiavimo metodikas bei pritaikant ne tik Taisyklėse nustatytus bendruosius rinkliavos ar įmokos dydžio nustatymo reikalavimus ir pasirenkant tinkamus paslaugos būtinųjų sąnaudų paskirstymo kriterijus, bet ir pasitelkiant Atliekų tvarkymo įstatyme nustatytus paslaugos kainodaroje taikomus solidarumo, proporcingumo, nediskriminavimo, sąnaudų susigrąžinimo principus ir atliekų tvarkymo srityje taikomą principą „teršėjas moka“¹³“.

Aplinkos ministerijos raštu savivaldybių paprašyta imtis veiksmų ir užtikrinti galiojančio teisinio reglamentavimo nuostatas atitinkančią rinkliavos ar įmokos sumų atliekų turėtojams skaičiavimą. Galiojantis teisinis reglamentavimas numato visus bendruosius rinkliavos ar įmokos dydžio nustatymo reikalavimus bei principus, todėl, Aplinkos ministerijos nuomone, būtent savivaldybės turi išsamiai paaiškinti visą jų taikomą rinkliavos ar įmokos dydžių nustatymo konkrečioms NTO kategorijoms logiką, pagrįsti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos būtinųjų sąnaudų paskirstymą konkrečioms atliekų turėtojams ir įrodyti, kad į rinkliavą ar įmoką traukiamos tik būtinosios sąnaudos.

Papildomai informuojame, kad Aplinkos ministerija kreipėsi į Vyriausybės atstovų įstaigą, prašydama patikrinti, ar savivaldybių tarybų tvirtinami rinkliavos ar įmokos dydžio nustatymo teisės aktai neprieštarauja komunalinių atliekų tvarkymo apmokestinimo sritį reglamentuojantiems įstatymams, Vyriausybės nutarimams ir kitiems su įstatymų įgyvendinimu susijusiems centrinių valstybinio administravimo subjektų priimtiems teisės aktams, ir nustatyti, ar savivaldybių administravimo subjektų veiksmai ir (ar) neveikimas apmokestinant komunalinių atliekų turėtojus nepažeidė viešojo intereso. Gavus ir išnagrinėjus Vyriausybės atstovų įstaigos prašomos atlikti veiklos rezultatus, Aplinkos ministerija svarstys sisteminės teisės aktų, reglamentuojančių komunalinių atliekų turėtojų apmokestinimą rinkliava ar įmoka, peržiūros poreikį.

Aplinkos viceministras

Tomas Vaitkevičius

¹³ Atliekų tvarkymo įstatymo 30² straipsnio 1 dalis.